

Vergaderjaar 2023–2024

27 428

Beleidsnota Biotechnologie

C

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT

Aan vice-voorzitter Šefčovič van de Europese Commissie

Den Haag, 25 oktober 2023

De leden van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) hebben met belangstelling kennisgenomen van het op 5 juli 2023 gepubliceerde voorstel voor een Verordening over nieuwe genomische technieken (hierna: NGT's)¹. De leden van de fracties van de Partij voor de Dieren (**PvdD**) en **GroenLinks-PvdA** gezamenlijk wensen de Europese Commissie in het kader van de politieke dialoog een aantal vragen voor te leggen naar aanleiding van dit voorstel voor een verordening.

De leden van de PvdD-fractie en de GroenLinks-PvdA-fractie hebben grote vraagtekens bij het nut en noodzaak van NGT's. Er leven bij verschillende groepen in de samenleving grote zorgen over genetische manipulatie en de effecten daarvan op mens, dier en natuur. Bij de introductie van genetisch gemanipuleerde gewassen werden destijds allerlei beloftes gedaan over het nut van deze technologie. Vele voordelen blijken in de praktijk niet waargemaakt te zijn terwijl tegelijkertijd wereldwijd boeren wel veel afhankelijker zijn geworden van enkele grote commerciële partijen, die regelmatig hebben laten zien niet te schromen om hun commerciële machtspositie in te zetten om oneerlijke prijsverhogingen tot stand te brengen, aldus deze leden. Tot slot constateren zij dat het zeer ingewikkeld is, zo niet onmogelijk, om gemanipuleerde materialen op akkers blijvend te isoleren van niet veranderde planten. Het wordt hierdoor voor mensen die geen gentech willen gebruiken steeds ingewikkelder om dat te kunnen doen. Vanwege deze redenen zijn de leden van de PvdD-fractie en de GroenLinks-PvdA-fractie kritisch op de inzet van gentech in de landbouw.

De leden van beide fracties vragen op basis van welke kennis en ervaring de Europese Commissie een bijdrage ziet van NGT's aan duurzaamheid,

¹ COM(2023)411 – Voorstel voor een Verordening van het Europees parlement en de Raad betreffende met bepaalde nieuwe genomische technieken verkregen planten (d.d. 5 juli 2023).

voedselveiligheid en voedselzekerheid en waarom zouden deze anders zijn dan die van de huidige generatie genetisch gemanipuleerde gewassen. Hoe kijkt de Commissie aan tegen de potentiële bijdrage van NGT's in het robuuster en weerbaarder maken van het voedselsysteem? Waar zijn deze claims op gebaseerd?

Deze leden vragen welke definities van duurzaamheid de Commissie hierbij hanteert. Dit begrip is voor meerdere interpretaties vatbaar.

Volgens de leden van de fracties van de PvdD en GroenLinks-PvdA lijkt het erop dat de Europese Commissie een belangrijke rol ziet weggelegd voor technologie in haar duurzaamheidsbeleid, terwijl dezelfde duurzaamheidsdoelen ook zonder nieuwe technologieën kunnen worden bereikt en – naar de visie van deze leden – doeltreffender en rechtvaardiger kunnen worden bereikt. Zij vragen hoe dit vertrouwen in technologische oplossingen van de Commissie, terwijl andere oplossingen beschikbaar zijn, zich verhoudt tot het voorzorgsprincipe. Met andere woorden: welk – en wiens – probleem lost dit voorstel op?

De leden van beide fracties zien deze ontwikkelingen als onderdeel van de verdere technologisering en schaalvergroting van de landbouw, waarmee huns inziens de machtspositie van een klein aantal grote spelers in het mondiale voedselsysteem verder wordt versterkt. Deelt de Europese Commissie deze analyse? Welke maatregelen worden genomen om deze verdere machtsconcentratie tegen te gaan?

Deze leden maken zich grote zorgen over de voorgestelde deregulering van NGT's, waarmee nieuwe patenten op gewassen en veredelings technieken worden vergemakkelijkt. De Europese Commissie zegt in 2026 met een evaluatie op dit punt te komen, maar tegen de tijd dat eventuele daaruit voortkomende wettelijke maatregelen van kracht zullen zijn, vrezen zij dat de belangrijkste eigenschappen en veredelings technieken al gepatenteerd zullen zijn. Erkent de Commissie het grote risico daarop? Welke maatregelen wil zij nemen om dit risico weg te nemen?

Deze technologisering en schaalvergroting ondersteunt ook de verdere uitbreiding van de industriële veehouderij, aldus de leden van de fracties van de PvdD en GroenLinks-PvdA. Zij vragen hoe de Europese Commissie de relatie tussen het huidige voorstel en de voor veel beleidsdoelen (volksgezondheid, klimaat, water, biodiversiteit, dierenwelzijn) noodzakelijke vermindering van de intensieve veehouderij ziet.

De Europese Commissie ziet dit voorstel als onderdeel van de Green Deal. De leden van de fracties van de PvdD en GroenLinks-PvdA maken zich echter grote zorgen over de gevolgen van dit voorstel voor de agro-biodiversiteit en voedselzekerheid, met name op de langere termijn, aangezien het gebruik van genetische manipulatie in de praktijk ervoor zorgt dat een steeds kleiner aantal (genetisch gemanipuleerde) gewassen worden geteeld. Hierdoor wordt de landbouw gevoeliger voor plagen en klimaatverandering, iets waar dit voorstel voor een verordening juist tegen zegt op te treden. Zij vragen of de Commissie deze zorgen deelt, en zo ja, welke maatregelen de Commissie voorziet om deze trend tegen te gaan. Welke eisen gaat de Commissie stellen zodat gezorgd wordt voor een biodiverse (en daarmee ook een genetisch diverse) landbouw in en buiten de Europese Unie?

De leden van deze fracties constateren dat het voorstel ook consequenties kan hebben voor ontwikkelingslanden, die verder afhankelijk kunnen worden van buitenlandse technologie, zeker op de langere termijn. Er zijn huns inziens veel voorbeelden waarbij de agro-industrie eerst lokale teeltmethoden met een oneerlijke praktijk van concurrentievervalsing

wegconcurrerede, waarna boeren afhankelijk werden van de agro-industrie en de prijzen van landbouwproducten juist onnodig stegen. Zij vragen of de Europese Commissie deze analyse deelt, en hoe deze ontwikkeling kan worden tegengehouden. Welke concrete stappen stelt de Commissie voor om toegang tot nieuwe technologie en genenbanken voor boeren en landen zo laagdrempelig mogelijk te maken, bijvoorbeeld korte en maximale termijnen aan de looptijd van intellectueel eigendom van genetisch gemanipuleerde planten? Welke eisen stelt de Commissie aan maximale marktconcentratie van partijen bij het toekennen van patenten? Is de Commissie bereid om hier eisen aan te stellen, zodat voorkomen wordt dat enkele partijen oneerlijke marktdominantie kunnen bereiken?

De Europese Commissie is voornemens genoomtechnologie en producten versneld toe te laten, onder andere vanwege de klimaatveranderingen en uitdagingen voor de voedselveiligheid als gevolg daarvan. De leden van de fracties van de PvdD en GroenLinks-PvdA vragen welke garanties de Commissie biedt voor het algemeen beschikbaar stellen van deze kennis wanneer de klimaatcrisis of voedselcrisis dermate ernstig is dat ongeacht de gevolgen voor de ontwikkelaar, de kennis gedeeld moet worden. Kunnen landen of partijen die kunnen aantonen niet de financiële middelen te hebben om commerciële producten af te nemen, deze toch afnemen, dan wel namaken wanneer de voedselvoorziening in dergelijke gebieden in het geding is? Zo niet, kan de Commissie dan reflecteren op de claim dat met deze verordening actie wordt ondernomen op het vlak van voedselzekerheid? Binnen de EU is er immers eerder sprake van overproductie van landbouwgoederen, aldus deze leden.

Deze leden vragen of de Europese Commissie in het voorstel – ten aanzien van goedkeuring en labeling – onderscheid maakt tussen eenjarige en meerjarige planten, en tussen voedsel- en non-food gewassen, en tussen voedsel- en veevoer toepassingen.

Het ontbreken van een risicobeoordeling en van traceerbaarheidsregels voor NGT Categorie 1 maakt het volgens deze leden onmogelijk om de risico's te kennen en de effecten van deze planten te monitoren. Zij vinden het dan ook zeer onverstandig om zo'n onbeproefde en verstrekkende techniek uit te sluiten van de regels voor risicobeoordeling en monitoring. De leden van de fracties van de PvdD en GroenLinks-PvdA vragen derhalve op welke wijze de Europese Commissie wil gaan optreden wanneer onverhoopt toch blijkt dat ook NGT1 gewassen nadelige effecten op mens, dier of milieu hebben.

Deze leden vragen wat de wetenschappelijke onderbouwing van het criterium van de 20-wijzigingen grens tussen NGT1 en NGT2 is.

Het feit dat er in het voorstel voor de verordening wordt gekozen om alleen voor Categorie 2 NGT's labeling te vereisen heeft grote consequenties voor de keuzevrijheid van Europese burgers om te consumeren zonder gentech, aldus de leden van de fracties van de PvdD en GroenLinks-PvdA. Zij vragen waarom de Europese Commissie hiervoor heeft gekozen.

Deze leden vragen waarom de Europese Commissie ervoor heeft gekozen om geen nationaal teeltverbod mogelijk te maken. Dit ontnemt huns inziens lidstaten de mogelijkheid om op eigen wijze haar burgers en leefomgeving te beschermen.

Deze leden vragen hoe het verschil tussen categorie 1 en 2 op de langere termijn wordt bewaakt. Hoe kan men op langere termijn nog bepalen wat

er met behulp van conventionele veredeling kan worden geproduceerd als op grote schaal NGT's zijn geproduceerd? Hoe worden gewassen die op natuurlijke wijze of met conventionele kweektechnieken zijn verkregen op de langere termijn behouden?

De leden van beide fracties vragen hoe de Europese Commissie de Verordening gaat handhaven. Welke middelen worden hiervoor ter beschikking gesteld? Is deze inzet proportioneel ten opzichte van de verspreiding van deze gewassen? En hoe vaak worden leveranciers gecontroleerd?

Volgens de Europese Commissie kunnen zowel voedselgewassen alsook sierteeltgewassen onder het bereik van deze verordening vallen. Deze leden vragen of de Commissie kan toelichten waarom zij het acceptabel vindt dat gentech ingezet wordt voor een luxeproduct als sierbloemen. Wordt hiermee de verbouw van pesticide en fungicide intensieve gewassen niet onnodig lang mogelijk gemaakt? Is in de sierteelt een verbod op pesticide en fungicide intensieve gewassen niet een veel effectiever middel om overschotten aan giftige stoffen in mens, dier en milieu te voorkomen? Hoe kan een consument in de toekomst zien dat bijvoorbeeld een lelie met gentech gekweekt is?

De leden van de fracties van de PvdD en GroenLinks-PvdA vrezen dat dit voorstel zal zorgen voor additionele dierproeven. Zij vragen of de Europese Commissie deze vrees deelt en welke maatregelen de Commissie voorstelt om dit te voorkomen.

De leden van deze fracties ondersteunen de uitsluiting van NGT's voor de biologische sector. Zij vragen hoe de Europese Commissie de biologische sector beschermt tegen vervuiling van haar niet-genetisch gemanipuleerde gewassen met deze NGT's.

Deze leden vragen hoe de Europese Commissie kan garanderen dat kruisbestuiving met nabij gelegen akkers en boomgaarden niet plaats zal vinden, vooral omdat de boeren die NGT 1-gewassen telen dat niet hoeven te melden of zichtbaar te maken.

De leden van beide fracties zijn voorts van mening dat het voorstel van de Europese Commissie mogelijk in strijd is met artikel 114 VWEU, omdat het geen hoog niveau van consumentenbescherming waarborgt, aangezien zij op geen enkele wijze worden geïnformeerd over NGT's van categorie 1. Graag ontvangen zij op dit punt een reactie van de Commissie.

Deze leden zien ook een probleem met de definitie van «NGT-plant». De verordening stelt in artikel 3, tweede lid, de voorwaarde dat de plant geen genetisch materiaal bevat dat niet afkomstig is uit de genenpool van kwekers en dat tijdelijk kan zijn ingebracht tijdens de ontwikkeling van de NGT-plant. Zij constateren dat deze genenpool van kwekers echter zeer groot is en de mogelijkheid omvat om veel verder te gaan dan de totale genetische informatie die beschikbaar is in één soort. Volgens artikel 3, zesde lid, is de «genenpool van kwekers»: de totale hoeveelheid genetische informatie die beschikbaar is in een bepaalde soort en in andere taxonomische soorten waarmee die soort kan worden gekruist, onder meer door het gebruik van geavanceerde technieken zoals embryocultuur, geïnduceerde polyploidie en brugkruising. De leden van de fracties van de PvdD en GroenLinks-PvdA vragen of de Europese Commissie erkent dat er op deze manier alsnog soortvreemd genetisch materiaal terecht kan komen in NGTs, zeker naarmate deze techniek meer toegepast zal worden en de genenpool dus ook steeds groter zal worden.

De leden van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit zien de reactie van de Europese Commissie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag **binnen drie maanden** na dagtekening van deze brief.

De voorzitter van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
G.J. Oplaat